

EVROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA ZUNANJE
ZADEVE IN
VARNOSTNO POLITIKO

Bruselj, 17.2.2021
JOIN(2021) 3 final

SKUPNO SPOROČILO EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o krepitvi prispevka EU k multilateralizmu, ki temelji na pravilih

I. Uvod

Naš svet je v obdobju **tranzicije**, ki ga zaznamujejo velike geopolitične in gospodarske spremembe moči. Novi akterji ustvarjajo novo dinamiko. Odnosi med velesilami so vedno bolj konfrontacijski in enostranski. **Konkurenčne vizije in agende** o svetovnem redu predstavljajo izziv za večstranska pravila in organizacije. Vendar naraščajoči svetovni izzivi zahtevajo **boljše večstransko upravljanje in mednarodno sodelovanje, ki temelji na pravilih**.

Trenutna geopolitična rivalstva negativno vplivajo na prizadevanja za spodbujanje miru in preprečevanje konfliktov, saj ovirajo humanitarne odzive, spodkopavajo zaupanje in otežujejo zagotavljanje svetovnih javnih dobrin. Izpodbijajo se temeljna načela mednarodnega prava, človekovih pravic, demokracije in pravne države. Obstoječe institucije, ki podpirajo takšne vrednote, se prepogosto zaobidejo ali zlorabljajo za ozke nacionalne ali ideološke interese. Močni nedržavni akterji, vključno z digitalnimi platformami in multinacionalkami, so postali oblikovalci mednarodnih norm zunaj uveljavljenih kanalov. Državljeni se čutijo vse bolj ločeni od vseh ravni upravljanja. Rezultat je **bolj nepredvidljiv in neenak svet**.

Kriza zaradi COVID-19 ponazarja potrebo po večstranskih rešitvah. Ta velika globalna grožnja je ustvarila prepotrben zagon za usklajen in globalen odziv na krizo. V letu 2020 so bili mednarodni forumi in organizacije na čelu svetovnega odziva in so prinesli oprijemljive rezultate, kot sta pospeševalnik dostopa do orodij za boj proti COVID-19 (ACT-A) in njegov instrument COVAX in akcijski načrt skupine G20 za odziv na pandemijo¹.

Multilateralizem se zaradi svoje narave nenehno prilagaja. Je zapleten sistem, vendar **prinaša oprijemljive koristi** za vse. Pomembni in trajni dosežki vključujejo mednarodne instrumente na področju človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava, agendo za trajnostni razvoj do leta 2030, Pariški sporazum o podnebnih spremembah, Pogodbo o neširjenju jedrskega orožja ter pravila, ki urejajo mednarodno trgovino in naložbe. Odločitev nove administracije ZDA, da ponovno pristopi k Pariškemu sporazumu in ostane v Svetovni zdravstveni organizaciji, sta dobrodošla koraka, ki bosta na splošno dala pozitiven zagon za doseganje ambicioznih večstranskih ciljev v naslednjih letih.

Ta **večpolarni svet** predstavlja velik in pereč izziv, s katerim se lahko EU uspešno spopade pod dvema pogojem. EU mora postati odločnejša glede na bolj transakcijsko naravo svetovnega sistema ter vzpostaviti in okrepiti koalicije podobno mislečih partnerjev o ključnih prednostnih nalogah. Multilateralizem je in bo ostal temeljno načelo EU kot najučinkovitejše sredstvo za vzajemno koristno upravljanje svetovnih odnosov. Vendar sami ne moremo izvajati multilateralizma, ki tudi ni samemu sebi namen. Multilateralizem mora biti učinkovit in pravičen ter prinašati rezultate, ki koristijo tako interesom EU kot globalnim interesom in vrednotam. To pomeni, da mora biti EU odločna v zvezi s svojimi načeli in prilagodljiva pri svojem ravnanju.

To skupno sporočilo zato:

- jasneje opredeljuje, **kaj EU želi** glede in od večstranskega sistema,

---

¹ Od 15,9 milijarde EUR, zbranih med 4. in 28. majem 2020 v okviru globalnega odziva na koronavirus pod vodstvom EU, so države članice, Komisija in Evropska investicijska banka obljubile 11,9 milijarde EUR. Proračun EU je v pospeševalnik ACT prispeval 1,4 milijarde EUR. EU in njene države članice so za instrument COVAX prispevale 853 milijonov EUR.

- določa, **kako lahko EU doseže to, kar želi doseči**, s krepitvijo sistema in njegove zmožnosti za doseganje rezultatov, ter
- kaže, **kaj lahko EU stori** za učinkovitejši izkoristek svoje moči.

Kaj želi EU: EU želi spodbujati svetovni mir in varnost ter varovati temeljne pravice, univerzalne vrednote in mednarodno pravo, ki so temelj sodelovanja med državami in narodi. Ostala bo v ospredju odziva na eksistenčne krize v zvezi s podnebjem in biotsko raznovrstnostjo, ki ogrožajo človeštvo, in tudi to bo vodilo naš pristop k večstranskemu sistemu. EU namerava spodbujati skupne rešitve za „boljšo obnovo“, tj. za krepitev svetovnega okrevanja, odpravljanje neenakosti, spodbujanje trajnostnega razvoja in javnega zdravja, digitalni in zeleni prehod, vključno s prehodom na čisto energijo, ter varovanje človekovih pravic in pravne države. Ta prizadevanja spremljajo **pristop, ki bolj temelji na interesih**.

Kako lahko EU to doseže: večstransko ureditev je treba oživiti, da bo ustrezala svojemu namenu ter bo posledično kos svetovnim izzivom in geopolitiki 21. stoletja. Da bi ostala legitimna, se mora odzvati na vse večje zahteve državljanov po preglednosti, kakovosti, vključenosti in rezultatih. EU in njene države članice odločno podpirajo in bodo še naprej odločno podpirale na pravih temeljih mednarodni red, v središču katerega so Združeni narodi (ZN). Vendar pa svet ni več podoben tistemu, v katerem so bili pred 75 leti ustanovljeni ZN. Proces, ki se je začel na vrhu ob 75. obletnici ustanovitve ZN septembra 2020², je priložnost za obnovitev multilateralizma, da bi bil učinkovitejši in bolj vključujoč. EU bi morala dejavno podpirati proces razmisleka generalnega sekretarja ZN v zvezi s tem („Naša skupna agenda“). EU bi morala spodbujati tudi ambiciozno posodobitev ključnih institucij, kot sta Svetovna trgovinska organizacija (STO) in Svetovna zdravstvena organizacija (SZO), ter voditi razvoj novih svetovnih norm, mednarodnih standardov in okvirov sodelovanja na področjih, kot je digitalno, vključno z umetno inteligenco in drugimi novimi tehnologijami.

Kaj lahko EU stori: EU mora razviti strožji in bolj strateški pristop k večstranskemu sodelovanju ter prispevati k učinkoviti reformi večstranskih institucij. Za to so potrebni učinkovitejši mehanizmi usklajevanja med EU in njenimi državami članicami glede skupnih prednostnih nalog ter večja pripravljenost, da se **skupna moč EU izkoristi** za širjenje njenih vrednot in prednostnih nalog v tujini. EU bo učinkoviteje izkoristila svojo regulativno moč ter edinstven enotni trg in socialno tržno gospodarstvo, svoj položaj kot prva trgovinska velesila na svetu in pomen eura³. Poleg tega bo okrepila svojo vodilno vlogo in bolje izkoristila svojo sposobnost, da deluje kot svetovalka, poštena posrednica in povezovalka. Demokratične in regulativne prednosti EU so sredstva za izgradnjo boljšega sveta, njena verodostojnost kot mirovni akter ter varnostne in obrambne strukture pa lahko pomagajo podpreti večstranska prizadevanja za ohranjanje in izgradnjo miru.

Uspešno sodelovanje na svetovni ravni pomeni tudi, da mora EU poglobiti **partnerstva in zaveznitva** s tretjimi državami, večstranskimi in regionalnimi organizacijami ter drugimi partnerji, zlasti tistimi, s katerimi delimo demokratične vrednote in prednostne naloge. Vendar si bo EU prizadevala tudi za skupno stališče glede posameznih vprašanj z drugimi akterji, tudi glede svetovnih javnih dobrin.

² Deklaracija ob 75. obletnici ZN: resolucija, ki jo je sprejela generalna skupščina, A/RES/75/1.

³ COM(2021) 32, Spodbujanje odprtosti, moči in odpornosti gospodarskega in finančnega sistema EU.

Povečanje zmogljivosti EU, da postane globalna akterka, pomeni tudi **zagotavljanje skladnosti med zunanjim delovanjem EU in njenimi notranjimi politikami**. Enotno in usklajeno stališče EU v svetovnih forumih je bistvenega pomena za povečanje naše vloge in vpliva. **V EU moramo ukrepati skupaj, da bi bili skupaj uspešni.**

II. Večstranski sistem, ki ustreza svojemu namenu

Strateški interesi EU v večstranskem sistemu so dvojni. Po eni strani mora EU okrepiti prednostne naloge, ki jih želi doseči v okviru večstranskega sistema. Po drugi strani pa je dobro delujoč večstranski sistem sam po sebi strateškega pomena za EU.

1. Oblikovanje večstranske agende EU („kaj želi EU“)

EU mora opredeliti jasnejše strateške prednostne naloge in cilje za svoje večstransko delovanje. To je popolnoma združljivo z večstransko naravnostjo, saj so načela, na katerih temelji EU, ista kot načela ZN. EU močno podpira mednarodno vladavino prava in univerzalne agende, kot so jih določili ZN in drugi akterji, kot so človekove pravice in enakost spolov, Agenda 2030 in njeni cilji trajnostnega razvoja, svetovni okvir za biotsko raznovrstnost in Pariški sporazum o podnebnih spremembah. Te agende še naprej usmerjajo ukrepe EU na evropski ravni in tudi širše.

(i) Za varnejši svet

V svetu vse večjih geopolitičnih napetosti, konfliktov in groženj za mednarodno in regionalno stabilnost ima EU velik interes za povečanje svojih prizadevanj za preprečevanje konfliktov, spodbujanje miru in varnosti, ohranjanje temeljnih vrednot in krepitev svoje zmogljivosti za ukrepanje skupaj z drugimi partnerji. EU je močno odvisna od svetovne stabilnosti in dobrega upravljanja, trajnostnega razvoja, neoviranih trgovinskih tokov in dobavnih verig ter prostega pretoka idej in znanja.

EU s svojim političnim vplivom, politikami in finančnimi instrumenti, tudi v okviru skupne zunanje in varnostne politike, prispeva k ohranjanju **mednarodnega miru in varnosti** v skladu z Ustanovno listino ZN. EU v skladu s prizadevanji ZN uporablja celosten pristop h konfliktom in krizam, in sicer od **preprečevanja konfliktov** do **kriznega upravljanja** in **vzpostavljanja miru**⁴.

EU tesno sodeluje z ZN in drugimi partnerji tudi v boju proti globalnemu terorizmu⁵, nasilnemu ekstremizmu, mednarodnemu organiziranemu kriminalu in kibernetiski kriminaliteti⁶, pranju denarja in financiranju terorizma. V zvezi s tem bi morala zato uporabiti vsa ustrezna orodja, opredeljena v **strategiji EU za varnostno unijo**.

---

⁴ Od 17 misij in operacij v okviru skupne varnostne in obrambne politike (SVOP) EU jih je 13 napotenih skupaj z misijami ZN v Sahelu, Srednjeafriški republiki, Libiji in na Zahodnem Balkanu, kjer podpirajo ali neposredno prispevajo k izvajanju pooblastil ZN.

⁵ COM(2020) 795 final, Agenda EU za boj proti terorizmu: predvidevanje, preprečevanje, zaščita in odzivanje.

⁶ Strategija EU za varnostno unijo, COM(2020) 605 final z dne 24. julija 2020.

Da bi ohranili mir in stabilnost ter večstranski red v regiji, bi morala EU še okrepiti svoja partnerstva z Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi, Svetom Evrope in Organizacijo Severnoatlantske pogodbe (NATO) ter drugimi regionalnimi organizacijami, kot so Afriška unija (AU), Skupnost latinskoameriških in karibskih držav (CELAC) in Združenje držav jugovzhodne Azije (ASEAN).

Hkrati bi morala biti EU gonilna sila ukrepanja ZN v odziv na konflikte, ki škodujejo civilistom ter ogrožajo svetovno varnost in stabilnost. EU se bo pri določanju naslednjega sklopa prednostnih nalog EU in ZN na področju mirovnih operacij in kriznega upravljanja za obdobje 2022–2024 osredotočila na posledice spreminjajočih se svetovnih razmer in krepitev sodelovanja v boju proti grožnjam, kot so podnebne spremembe in degradacija okolja.

Za vse članice mednarodne skupnosti je temeljnega pomena, da podpirajo in izboljšujejo izvajanje mednarodnih norm o **nadzoru nad orožjem, razoroževanju in neširjenju orožja**, hkrati pa zagotovijo, da sledijo novemu tehnološkemu razvoju. V ta namen bo imela EU dejavno vlogo pri zagovarjanju svojih varnostnih interesov, ki temeljijo na večstranskih dogovorih. Utrdila bo dosežke skupnega celovitega načrta ukrepanja z Iranom kot ključnega stebra globalne ureditve neširjenja orožja⁷.

EU je naravna zaveznica ZN in regionalnih organizacij (npr. Sveta Evrope, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi) pri podpiranju demokracije ter spodbujanju in varovanju **človekovih pravic, temeljnih svoboščin**⁸ in spoštovanja človekovega dostojanstva, vključno z enakostjo spolov⁹, pravicami otrok¹⁰ in pravicami LGBTIQ¹¹. EU bo varovala in spodbujala ta načela ter se uprla poskusom njihovega spodkopavanja. Nasprotovala bo vsem poskusom nazadovanja pri načelu, da so vse človekove pravice univerzalne, nedeljive, neodvisne in medsebojno povezane. Sodelovala bo z vsemi, ki podpirajo demokracijo, dostop do pravnega varstva ter odgovorne in vključujoče institucije.

Humanitarna politika in ukrepi EU temeljijo na osrednji usklajevalni vlogi ZN v izrednih razmerah. **Povezava med humanitarnim delovanjem, razvojem in mirom** je ključni koncept EU, kar je v skladu z njenim položajem vodilne donatorke in oblikovalke politik na področju razvoja in humanitarne pomoči¹². EU bo še naprej glasna zagovornica **mednarodnega humanitarnega prava**, neoviranega dostopa do ljudi v stiski in načelnega zagotavljanja humanitarne pomoči.

(ii) Boljša obnova

Pandemija COVID-19 kaže, kako **prepleteni so svetovni izzivi**. Svetovni zdravstveni sistem je le tako močan kot njegov najšibkejši člen. Boj proti svetovni revščini, neenakosti, podnebnim spremembam in degradaciji okolja je sestavni del preprečevanja prihodnjih pandemij in zagotavljanja boljše pripravljenosti.

⁷ Resolucija Varnostnega sveta ZN št. 2231 (2015). EU bo še naprej podpirala organizacije za preverjanje, kot sta Mednarodna agencija za atomsko energijo (IAEA) in Organizacija za prepoved kemičnega orožja (OPCW).

⁸ JOIN(2020) 5 z dne 25. marca 2020, Akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2020–2024.

⁹ JOIN(2020) 17 final z dne 25. novembra 2020, Akcijski načrt EU za enakost spolov (GAP) III; glej tudi Strategijo za enakost spolov za obdobje 2020–2025;

¹⁰ COM(2020) 607 final z dne 24. julija 2020, Strategija EU za učinkovitejši boj proti spolni zlorabi otrok; glej tudi prihodnjo strategijo EU o otrokovih pravicah (2021–2024).

¹¹ COM(2020) 698 final z dne 12. novembra 2020, Unija enakosti: strategija za enakost LGBTIQ 2020–2025.

¹² EU je leta 2019 za uradno razvojno pomoč porabila več kot 75,2 milijarde EUR in mobilizirala skoraj 2 milijardi EUR za operacije humanitarne pomoči v več kot 80 državah. Približno 60 % letnega humanitarnega proračuna EU se zagotovi partnerjem ZN ter gibanju Rdečega križa in Rdečega polmeseča.

Ko svet premaguje to krizo, EU poudarja, da je potrebna **boljša obnova**, in dosledno spodbuja večstranske rešitve, ki se osredotočajo na izgradnjo trajnostnih in odpornih sistemov, na primer v zvezi z zdravjem, prometnimi storitvami, globalnimi dobavnimi verigami ali dostop do cenovno dostopnega kakovostnega izobraževanja, ter zagotavljajo zelene in digitalne naložbene okvire ter trajnostno in dolgoročno razvojno financiranje. Boj proti svetovni revščini in neenakosti ter podpora človekovemu razvoju so prav tako sestavni del zagotavljanja večje odpornosti na vse vrste prihodnjih kriz.

V odziv na pandemijo je EU vodila mednarodna prizadevanja za solidarnost in sodelovanje, pri čemer je na donatorskem dogodku zbrala svetovne voditelje in civilno družbo, da bi povečala financiranje raziskav ter spodbujala pošten in pravičen dostop do **cepiv, diagnostične opreme in zdravil proti COVID-19**. EU tesno sodeluje s pospeševalnikom ACT in instrumentom COVAX, da bi zagotovila okrepitev razvoja, proizvodnje in pravične dobave varnih cepiv proti COVID-19 po vsem svetu, in bo svojim partnerjem pomagala s programi razvojne pomoči. V zvezi s tem so ključnega pomena reforma in krepitev SZO in njene vloge pri usklajevanju zdravstvenih ukrepov na svetovni ravni ter izvajanje pristopa „eno zdravje“¹³.

Huda gospodarska kriza, ki jo je povzročila pandemija, vpliva na napredek pri doseganju **ciljev trajnostnega razvoja**. Svetovno okrevanje mora biti zeleno, digitalno, vključujoče, pravično in trajnostno. Usmerjeno mora biti v cilje trajnostnega razvoja, cilje Pariškega sporazuma, ohranjanje biotske raznovrstnosti, naravnega okolja in njegovih virov ter boj proti onesnaževanju. Zato je Komisija predlagala **pobudo za svetovno okrevanje**, ki povezuje naložbe in odpis dolgov z Agendo 2030, da bi zagotovila resnično preobrazbeno pot po COVID-19. EU že pripravlja večstranske ukrepe za spodbujanje vzdržnega financiranja in odpis dolga v skladu z obstoječimi pobudami, vključno s pobudo skupine G20/Pariškega kluba za začasno opustitev dolžniških obveznosti (DSSI) in novim skupnim okvirom za obravnavo dolga.

Gospodarsko okrevanje je povezano tudi s socialno pravičnostjo, socialno zaščito in **dostojnim delom**. Mednarodni delovni standardi, ki jih je določila Mednarodna organizacija dela (MOD), zagotavljajo preizkušeno podlago za vključujoče okrevanje, vendar je mogoče storiti več za spodbujanje ratifikacije pomembnih konvencij MOD¹⁴ po vsem svetu. Za dobro delujoče svetovno gospodarstvo so potrebna tudi večstranska pravila, prilagojena realnosti 21. stoletja, ki omogočajo **odprto, pravično in na pravilih temelječo trgovino** ter zagotavljajo enake konkurenčne pogoje za vse gospodarske akterje. Ohranjanje odprtih trgov, preprečevanje stopnjevanja trgovinskih sporov in posodobitev trgovinskih pravil so ključnega pomena za pravično in trajnostno okrevanje.

Evropski zeleni dogovor je strategija EU za rast, ki določa model za trajnostno rast in zeleno svetovno okrevanje, pri katerem nihče ne bo zapostavljen. EU bo še naprej spodbujala tudi druge, naj povečajo svoje podnebne ambicije ter izpolnijo cilje Pariškega sporazuma in drugih okoljskih sporazumov, kot je Konvencija o biotski raznovrstnosti, da bi do sredine stoletja dosegli podnebno nevtralnost in zaustavili izgubo biotske raznovrstnosti do leta 2030. V letu 2021 bodo ključni mejniki v zvezi s tem konference pogodbenic ZN o biotski raznovrstnosti (COP15) in podnebnih spremembah (COP26) ter vrh ZN o prehranskih sistemih.

---

¹³ To vključuje izboljšanje odkrivanja in nadzora novih bolezni ter zoonotskega prenosa bolezni, zlasti v sodelovanju z Organizacijo za prehrano in kmetijstvo (FAO) in Svetovno organizacijo za zdravje živali.

¹⁴ Poročilo generalnega sekretarja ZN z naslovom „Skupna odgovornost, globalna solidarnost: odzivanje na socialno-ekonomske učinke COVID-19“.

Poleg tega načrt EU za zunanje naložbe¹⁵ ter novi instrument za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje (NDICI)¹⁶ predstavljata velik zagon za **trajnostne naložbe, rast in delovna mesta** v partnerskih državah EU, pri čemer je zasebni sektor v celoti vključen. **Digitalizacija** je še en ključni dejavnik trajnostnega razvoja in področje strateške konkurence, vendar tudi neustreznega večstranskega upravljanja. EU bo ob začetku svojega „digitalnega desetletja“ v okviru mednarodnega sodelovanja in partnerstev prednostno obravnavala digitalno preobrazbo. Zato si bo še naprej **prizadevala za ambicioznejše svetovne standarde in regulativne pristope v digitalnem gospodarstvu** (glej tudi str. 8). V zvezi s tem EU vodi svetovna prizadevanj za oblikovanje zakonov, ki ustrezajo svojemu namenu, za vse digitalne storitve.

Poleg tega je celovita in dobro upravljana **migracijska** politika bistvena za pravičnejši svet ter prispeva k rasti, inovacijam in družbeni dinamiki. Novi pakt Komisije o migracijah in azilu¹⁷ zagotavlja okrepljeno podlago za doseganje trajnostnega in dolgoročnega odziva v smislu upravljanja migracij in azila, ki v celoti temelji na evropskih vrednotah in mednarodnem pravu ter se izvaja prek okrepljenih in vzajemno koristnih partnerstev s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami. To bo izvedeno celovito in ob upoštevanju interesov EU in partnerskih držav. EU bo kot vodilna v svetu na področju preselitev oseb, ki potrebujejo mednarodno zaščito, še naprej sodelovala z ZN in partnerskimi državami, da bi okrepila svetovna prizadevanja na tem področju.

2. Krepitev večstranskega sistema („kako lahko EU to doseže“)

Dobro delujoč večstranski sistem je sam po sebi strateški interes EU. Večstranske organizacije morajo še naprej učinkovito zagotavljati svetovne javne dobrine. EU bi morala še naprej podpirati potrebne reforme in modernizacijo večstranskih institucij. Svet je junija 2019 sprejel sklepe, v katerih je določil strateški pristop za krepitev na pravilih temelječega multilateralizma in njegovih institucij: **ohraniti**, kar deluje, **reformirati**, kar je treba spremeniti, in **razširiti** svetovno upravljanje na nova področja.

EU si bo prizadevala za resnično **vključujoč multilateralizem**, v katerem bodo upoštevana stališča civilne družbe, zasebnega sektorja, socialnih partnerjev in drugih ključnih deležnikov. To je ključni del zagotavljanja ustreznosti večstranskega sistema in ohranjanja njegove legitimnosti.

Spoštovanje mednarodnih norm in sporazumov

EU bo podpirala izvajanje vseh ključnih mednarodnih okvirov, ki so usklajeni z njenimi prednostnimi nalogami ali katerih pogodbenica je.

EU ima velik interes, da zagotovi, da lahko **Varnostni svet ZN** izpolni svojo vlogo glede na vse večje geopolitične napetosti in rivalstva, ki ovirajo njegovo delo in mu preprečujejo izpolnjevanje njegovih obveznosti. EU priznava pomen dejavnih in doslednih prizadevanj za ozaveščanje članic Varnostnega sveta. Z zagotavljanjem popolne skladnosti z vsemi ustreznimi načeli mednarodnega prava bo podpirala in izvajala omejevalne ukrepe (sankcije), ki jih sprejme Varnostni svet, po potrebi še naprej uvajala svoje avtonomne sankcije ter Varnostnemu svetu še naprej redno poročala o širokem sodelovanju med EU in ZN na

¹⁵ COM(2018) 644 final z dne 12. septembra 2018.

¹⁶ COM(2018) 460 z dne 14. junija 2018.

¹⁷ Sprejet 23. septembra 2020.

področju mednarodnega miru in varnosti. Prizadevala si bo tudi za okrepitev svetovalne vloge **Komisije ZN za izgradnjo miru** in sodelovanja s tem organom.

EU si bo prizadevala zagotoviti, da bo **Svet ZN za človekove pravice** učinkoviteje ukrepal, učinkovito in verodostojno obravnaval ustrezne tematske pravice in razmere v posameznih državah ter zagotavljal sinergije z drugimi večstranskimi forumi za človekove pravice. EU bo za zaščito celovitosti in neodvisnosti mehanizmov ZN za človekove pravice spodbujala večji javni nadzor nad obveznostmi članstva v Svetu za človekove pravice in obvezne donatorske dogodke na Generalni skupščini ZN s kandidati za Svet za človekove pravice.

EU bo še naprej podpirala **mednarodne pravosodne organe, organe za arbitražo in izvršilne organe**, ki podpirajo mednarodni red, ki temelji na pravilih, zlasti Mednarodno kazensko sodišče, strukturo ZN za spoštovanje človekovih pravic in Evropsko sodišče za človekove pravice, kar zadeva njihovo pristojnost in učinkovitost¹⁸.

EU se bo **odločno uprla vsem poskusom spodkopavanja mednarodnega prava**, zlasti v zvezi z univerzalnimi vrednotami, na katerih temeljijo ZN in mednarodno humanitarno pravo, ali poskusom ustvarjanja vzporednih institucij ali uporabe obstoječih institucij za nacionalne ali ideološke interese, ki so v nasprotju s skupnim interesom. EU poziva vse države, naj v celoti in pravočasno plačujejo odmerjene prispevke mednarodnim organizacijam. Organizacije, ki so ključne za spoštovanje mednarodnega prava in obveznosti, je treba ustrezno financirati.

Reforme večstranskih organizacij, da bi ustrezale svojemu namenu.

V sedanjih razmerah sta učinkovitost in skladnost večstranskega sistema bistvenega pomena za dobro upravljanje in trajnostno financiranje, da se zaščitijo univerzalne vrednote in mednarodno pravo.

Nadaljnje ukrepanje po 75. obletnici ZN, vključno z izvajanjem deklaracije, ki jo obeležuje, je edinstven trenutek za zagotovitev resnične obnove. EU se veseli sodelovanja z generalnim sekretarjem ZN Antóniom Guterresom v okviru obsežnega in vključujočega posvetovalnega procesa, ki bo privedel do predstavitve njegovega poročila septembra 2021. Okrepljena pobuda **ZN „Ukrepajmo skupaj“** mora učinkovito spodbujati mir in varnost, človekove pravice in trajnostni razvoj, izvajati Agendo 2030 ter učinkovito podpirati in spremljati izvajanje mednarodnih sporazumov. EU bo svoje delovanje strukturirala tako, da bo agencijam, skladom in programom ZN pomagala pri delovanju v tej smeri, tudi z bolj usklajenim notranjim delovanjem ter sodelovanjem z drugimi akterji pomoči in nevladnimi organizacijami, pa tudi z mednarodnimi finančnimi institucijami.

EU podpira **reformni proces, ki ga je začel generalni sekretar ZN**, da bi ZN ustrezali svojemu namenu¹⁹. EU je imela ključno vlogo pri zagotavljanju sprejetja resolucij Generalne skupščine, ki so omogočile napredek na treh področjih reforme, tj. upravljanju, strukturi miru in varnosti ter razvojnem sistemu. Odgovornejši, preglednejši in učinkovitejši sistem ZN bo v interesu vseh. EU je zato pripravljena podpreti reševanje preostalih izzivov ter izvajanje in učinek na terenu, tudi prek rezidenčnih koordinatorjev ZN. Revitalizacija Generalne skupščine in celovita reforma **Varnostnega sveta ZN** bosta bistvenega pomena za zagotovitev, da bodo lahko ZN v 21. stoletju resnično izpolnjevali svoje obveznosti iz Ustanovne listine.

---

¹⁸ Prav tako bo EU še naprej imela vodilno vlogo pri oblikovanju večstranskega sodišča za naložbe v okviru Komisije ZN za mednarodno trgovinsko pravo.

¹⁹ EU bo na primer podprla prizadevanja generalnega sekretarja ZN za izboljšanje globalnega digitalnega sodelovanja. Glej časovni načrt generalnega sekretarja ZN za digitalno sodelovanje.

Posodobitev in reforme so ključnega pomena tudi v posameznih agencijah ZN in mednarodnih organizacijah. Zato EU vodi proces krepitve **SZO** s konkretnim predlogom za okrepitev njene mednarodne pripravljenosti in zmogljivosti za odzivanje na izredne zdravstvene razmere. Zagotoviti moramo, da ima SZO večja in bolj neodvisna pooblastila ter da razpolaga z ustreznimi in trajnostnimi viri za njegovo izvajanje. Poleg tega EU vodi prizadevanja za reformo in posodobitev **STO** v vseh njenih funkcijah²⁰, da bi zagotavljala stabilnost, varnost in pravičnost v svetovnem trgovinskem sistemu²¹. Reforma STO bo imela ključno vlogo pri spodbujanju okrevanja gospodarstva po pandemiji, uresničevanju ciljev na področju trajnosti in oblikovanju trgovinskih pravil, prilagojenih današnjemu digitalnemu svetu.

Mednarodne finančne institucije, zlasti Mednarodni denarni sklad (MDS) in Svetovna banka, spreminjajo svojo strukturo upravljanja, da bi bolje odražale današnje svetovno gospodarstvo, saj povečujejo kvote in glasovalne deleže držav v razvoju in držav v vzponu ter svoje delo osredotočajo na trenutne izzive²². EU podpira te institucije pri njihovi posodobitvi, da bi se povečali njihova preglednost in učinkovitost. Hkrati bi morala EU učinkoviteje izkoristiti skupno težo svojih držav članic v teh forumih, da bi spodbudila njihov prispevek k boljši obnovi na svetovni ravni, in sicer z enotnim nastopanjem in premikom k bolj usklajenemu zunanjemu zastopanju²³. Evropske finančne institucije, zlasti Evropska investicijska banka ter Evropska banka za obnovo in razvoj, bodo ob upoštevanju prihodnjega evropskega finančnega ustroja za razvoj tesno sodelovale tudi z mednarodnimi finančnimi institucijami.

Razširitev multilateralizma na nova globalna vprašanja.

V interesu EU je **razširiti mednarodne norme, standarde in globalno sodelovanje na prednostnih področjih**, na katerih je globalno upravljanje omejeno, ne obstaja ali pa je potrebna krepitev, kot so demokracija, pravna država, mednarodno obdavčenje, digitalno sodelovanje, varstvo potrošnikov, degradacija okolja, oceani, upravljanje naravnih virov, varnost in trajnost surovin, zelene tehnologije in obnovljivi viri energije.

V ta namen se bo EU še naprej zavzemala za dejavno regulativno sodelovanje, tudi v mednarodnih organizacijah, ki določajo norme, in sicer tako, da bo uporabila svojo finančno in regulativno moč, da bi pomagala oblikovati globalne norme in standarde. Pomembni primeri takih pobud so **globalno partnerstvo za umetno inteligenco (GPAI)**²⁴, **ad hoc odbor Sveta Evrope za umetno inteligenco (CAHAI)**, **mednarodna platforma za trajnostno financiranje**²⁵, **načela skupine G7 na visoki ravni za promet v odziv na COVID-19** iz leta 2020, **koalicija ambicioznih za biotsko raznovrstnost, svetovna**

²⁰ Glej sporočilo Komisije o trgovinski politiki z dne 17. februarja 2021 z naslovom „Reforma STO: na poti k trajnostnemu in učinkovitemu večstranskemu trgovinskemu sistemu“ in prilogo k sporočilu.

²¹ V zvezi s tem bo pomembna tudi reforma Svetovne carinske organizacije.

²² Na primer program Skupine Svetovne banke Umbrella 2.0 za reformo skrbniških skladov ter zamisel o oblikovanju portfelja skrbniških skladov in skladov finančnega posrednika okoli manjšega števila, vendar večjih programov Umbrella 2.0.

²³ COM(2015) 602 final z dne 21. oktobra 2015, Načrt za bolj usklajeno zunanje zastopanje euroobmočja v mednarodnih forumih.

²⁴ Vodi odgovoren razvoj in uporabo umetne inteligence, ki temelji na človekovih pravicah, vključevanju, raznolikosti, inovacijah in rasti.

²⁵ Oblikovalcem politike omogoča, da razpravljajo o določanju standardov in določijo dobre prakse o tem, kako usmerjati naložbe v zelene dejavnosti.

koalicija za sporazum o odprtem morju²⁶ ter svetovno zavezništvo za krožno gospodarstvo in učinkovito rabo virov.

Posledice novih **digitalnih tehnologij, vključno z umetno inteligenco**, je treba obravnavati globalno ob doslednem spoštovanju na človeka osredotočene in vključujoče digitalne preobrazbe, človekovih pravic in pravne države, in sicer z **ambicioznejšimi svetovnimi standardi in pravili**. Cilj sodobnih pravil o zasebnosti, ki veljajo v EU, ter nedavno predlaganega akta o digitalnih storitvah in akta o digitalnih trgih je ustvariti varno spletno okolje za državljane ter spodbujati inovacije, rast in konkurenčnost na enotnem trgu. EU bo morala pri delovanju v večstranskih forumih najti občutljivo ravnovesje med prizadevanji za tehnološko suverenost ter ohranjanjem odprtosti spleta in temeljnih pravic. V ta namen mora sodelovati z vsemi mednarodnimi partnerji pri reševanju trenutnih izzivov na področju digitalnega upravljanja. To vključuje digitalno obdavčenje, varstvo podatkov in zasebnost, boj proti dezinformacijam, nezakonite spletne vsebine, 5G, upravljanje interneta, kibernetško varnost, digitalno financiranje, vključno s plačili in kriptovalutami, ter e-upravo, kjer sedanja pravila ne zadoščajo.

V ta namen bo EU spodbujala svoje politične in regulativne pristope, vključno z varstvom osebnih podatkov, prostim pretokom podatkov na podlagi zaupanja, nevtralnostjo omrežja in spodbujanjem etičnih načel v okviru zaupanja vredne umetne inteligence, osredotočene na človeka²⁷. V večstranskih forumih si bo prizadevala tudi za boj proti zlorabam, kot je nesorazmeren dostop vlad do osebnih podatkov²⁸. Poleg tega bo prispevala k iskanju skupnih rešitev v obstoječih forumih, kot to velja za tekoče delo skupine G20 in OECD, v zvezi z globalno rešitvijo, ki temelji na soglasju, za obravnavo **obdavčitve digitalnega gospodarstva**.

Dostop do **vesolja** in njegova uporaba bi morala biti prav tako odvisna od mednarodnih pravil ali standardov in sistema upravljanja, ki bi zagotavljal dolgoročno, trajnostno, odgovorno in miroljubno uporabo vesolja.

Ukrepi:

- *dejavno sodelovati v procesu razmisleka v okviru nadaljnjega ukrepanja po 75. zasedanju ZN, da se podprejo prizadevanja za oživitev učinkovitega in vključujočega multilateralizma v skladu z načelom neprezrtja;*
- *podpreti proces reform generalnega sekretarja ZN, vključno s pristopom „ena OZN“ na ravni držav, in sicer s prednostnim sodelovanjem z rezidenčnimi koordinatorji in skupinami ZN za posamezne države;*
- *podpreti pobudo generalnega sekretarja ZN za ohranjanje miru s posodobitvijo partnerstva med EU in ZN na področju kriznega upravljanja in mirovnih operacij ter iskanjem priložnosti za nova partnerstva, vključno s sodelovanjem med EU, ZN in Afriško unijo;*
- *podpreti poziv generalnega sekretarja ZN k svetovnemu premirju z nadaljevanjem novega koncepta posredovanja EU v podporo večstranskemu odzivanju na nastajajoče ali potekajoče krizne razmere;*

²⁶ EU poziva, naj se leta 2021 na podlagi Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu sklene mednarodni sporazum o morski biotski raznovrstnosti na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije.

²⁷ Komisija bo kot konkreten primer začela namenski projekt z Medregijskim raziskovalnim inštitutom Združenih narodov za kriminal in pravico (UNICRI), da bi razvila globalni nabor orodij za praktične smernice za etično in visokokakovostno umetno inteligenco, ki bi omogočila prenos etike v prakso na področju kazenskega pregona.

²⁸ COM(2020) 66 final z dne 19. februarja 2020, Evropska strategija za podatke.

- voditi in podpirati reformo SZO in STO;
- voditi prizadevanja za povečanje ambicij na mednarodni ravni v okviru konferenc pogodbenic konvencije ZN o biotski raznovrstnosti (COP15) in podnebnih spremembah (COP26) leta 2021;
- vzpostaviti letni strateški dialog z visoko komisarko ZN za človekove pravice o politiki in sodelovanju na področju človekovih pravic;
- skleniti pristop EU k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
- okrepiti zagovorništvo in ukrepanje EU v podporo spoštovanju mednarodnega humanitarnega prava in humanitarnih načel;
- uskladiti podporo EU z izvajanjem reform, ki spodbujajo odprtost, preglednost, odgovornost, učinkovitost in uspešnost v vseh večstranskih institucijah, vključno z racionaliziranimi režijskimi stroški, usklajenimi standardi, pristopi sodelovanja, dobrim upravljanjem in preglednostjo v sistemu, ustrezno prepoznavnostjo EU ter inovativnimi in poenostavljenimi metodami financiranja;
- prizadevati si za dejavnejšo vlogo pri mednarodni tehnični standardizaciji in prispevati k razvoju novih norm na področjih, ki niso ustrezno urejena, med drugim s podpiranjem razvoja normativnih okvirov za zaupanja vredne tehnologije umetne inteligence, osredotočene na človeka;
- podpreti razvoj normativnih okvirov za nove oborožitvene tehnologije in nove razsežnosti vojskovanja, kot sta kibernetško vojskovanje in vojskovanje v vesolju.

III. Močnejša Evropa, ki sodeluje z večstranskim sistemom („kaj lahko EU stori“)

Strateški cilj EU v prihodnje bo **bolje izkoristiti** svojo vlogo in prispevke k večstranskemu sistemu, da bi učinkoviteje uresničevala svoje interese in branila svoje vrednote.

EU in njene države članice so ključni **udeleženci in prispevajo k večstranskemu sistemu**. Približno četrtna rednega proračuna ZN in proračuna za ohranjanje miru prihaja iz držav članic EU, pa tudi več kot 30 % (temeljnega in prostovoljnega) financiranja vseh razvojnih, mirovnih in humanitarnih dejavnosti²⁹. V MDS imajo države članice EU 26 % glasovalnih pravic v Izvršnem odboru, njihov prispevek pa predstavlja tretjino virov MDS. Iz EU in njenih držav članic prihaja tudi več kot 25 % kapitala različnih podružnic Svetovne banke in več kot 30 % prispevkov skrbniškega sklada.

(i) Krepitev skladnosti in usklajevanja v EU

EU in njene države članice skupaj močno vplivajo na večstranski sistem, kadar učinkovito uporabljajo mehanizme usklajevanja, zastopanje in finančno zmogljivost kot skupina 27 držav članic v podporo političnim ciljem, vrednotam in vlogi mednarodnega določanja standardov EU. Vendar to ne velja vedno, kar pomeni, da EU v nekaterih primerih ne izkorišča svojega potenciala.

²⁹ Prispevki 27 držav članic EU predstavljajo 23,94 % rednega proračuna ZN in 23,8 % proračuna za ohranjanje miru za triletno obdobje 2019–2021.

Da bi se ta skupni vpliv čim bolj povečal, **bi morala EU še okrepiti svojo skladnost, enotnost in solidarnost v večstranskih forumih**³⁰. EU in njene države članice morajo **usklajevati svoja stališča, ukrepe in sporočanje** ter delovati enotno v skladu s Pogodbama.

V ta namen morajo EU in njene države članice izboljšati izmenjavo informacij, posvetovanje in usklajevanje, tudi v upravnih organih in odborih večstranskih organov, v katerih Unija ni zastopana. EU bi si morala na primer prizadevati za vzpostavitev usklajevalnih mehanizmov v vseh mednarodnih finančnih institucijah, podobno kot se že dogaja v MDS.

Ker naj bi se prisotnost držav članic EU v Varnostnem svetu ZN v letu 2022 zmanjšala na samo dve (vsaj do leta 2025), je prednostna naloga **zagotavljati učinkovito sodelovanje EU pri zadevah, povezanih z Varnostnim svetom ZN**. To bi moralo temeljiti na stalni krepitvi sodelovanja med državami članicami EU, ki so (stalne ali nestalne) članice Varnostnega sveta, in zagotoviti kanal za spodbujanje stališč EU v tem organu.

Pogosto soodvisna narava gospodarskega, političnega in varnostnega področja zahteva **boljše usklajevanje med politikami** na vseh ravneh. Poleg tega bi morala EU izkoristiti svojo vlogo svetovne sile na področju raziskav in inovacij, **da bi zagotovila, da bo večstransko ukrepanje temeljilo na najboljših možnih znanstvenih dokazih**³¹.

(ii) Enotno nastopanje

Sposobnost EU, da **dejavno sodeluje, je učinkovito zastopana in nastopa enotno, je ključnega pomena**. EU ima vse potrebne lastnosti, da je polnopravna članica v mednarodnih organizacijah ali da v njih sodeluje z okrepljenim statusom opazovalke³². Da bi zagotovili enotno nastopanje EU in ukrepanje v zvezi z zadevami, ki so v njeni pristojnosti, je vloga zunanjega zastopanja EU v mednarodnih organizacijah zaupana Evropski komisiji³³ in visokemu predstavniku za zadeve, ki spadajo v okvir skupne zunanje in varnostne politike, ter delegacijam EU.

Komisija in visoki predstavnik bosta svoja pooblastila za dajanje pobud uporabila bolj ciljno usmerjeno, da bi izboljšala oblikovanje **stališč EU, ki se zastopajo v mednarodnih forumih**, tudi zato, da se predstavnikom EU omogoči večja taktična prožnost. Poleg tega mora Svet za hitrejša in učinkovitejša sprejemanje odločitev uporabiti tudi določbe Pogodbe, ki omogočajo konstruktivno vzdržanje in sprejemanje odločitev s **kvalificirano večino** na področju skupne zunanje in varnostne politike³⁴. To je zlasti pomembno pri odzivanju na kršitve mednarodnega prava, vključno z mednarodnim pravom o človekovih pravicah in mednarodnim humanitarnim pravom. Ta pristop bi EU omogočil tudi hitrejša in učinkovitejša odzivanje na te kršitve s sprejetjem sankcij EU. Sprejetje globalnega režima sankcij EU na

³⁰ To sodelovanje je obveznost, ki izhaja iz dolžnosti lojalnega sodelovanja iz člena 4(3) PEU ali sklepov Sveta, sprejetih na podlagi člena 218(9) PDEU, za zadeve s področja SZVP pa iz člena 34 PEU. Pogodba določa tudi, da bi morale države članice EU delovati v duhu lojalnosti in vzajemne solidarnosti ter se vzdržati vsakršnega ravnanja, ki bi lahko zmanjšalo učinkovitost Unije kot povezovalne sile v mednarodnih odnosih (člen 24(3) PEU).

³¹ Primeri: Medvladni panel za podnebne spremembe in Medvladna platforma o biološki raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah, ki sta bila v veliki meri podprta s strani okvirnega programa EU za raziskave in razvoj.

³² Resolucija št. 65/276 Generalne skupščine ZN z dne 3. maja 2011 o sodelovanju EU pri delu Združenih narodov je najjasnejše mednarodno priznanje sposobnosti Unije za ukrepanje na mednarodni ravni.

³³ EU je na primer članica Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu, v okviru katere Komisija govori v imenu EU o zadevah, ki so v izključni pristojnosti EU.

³⁴ Člen 31 PEU. Glej tudi sporočilo Komisije z dne 12. septembra 2018 z naslovom „Močnejši svetovni akter: učinkovitejša odločanje na področju skupne zunanje in varnostne politike EU“ (COM(2018) 647 final).

področju človekovih pravic³⁵ je pomemben mejnik pri krepitevi našega skupnega delovanja na tem področju.

V številnih primerih in iz različnih razlogov EU nima polnopravnih pravic do članstva v mednarodnih organizacijah. To ni preprečilo formalnih dogovorov v obliki sodelovanja kot opazovalke ali celo pragmatičnih *ad hoc* dogovorov z državami članicami in/ali zadevnimi organizacijami in njihovimi članicami, kar EU in njenim predstavnikom omogoča učinkovito posredovanje in ukrepanje, ki presega njen formalni status. EU je priznana kot zanesljiva in konstruktivna partnerica, ki sprejema dogovore. Nedavni primer je bila Generalna skupščina SZO maja 2020, na kateri je bila EU, čeprav ni članica, gonilna sila resolucije o odzivu na COVID-19. Kljub temu pa v drugih pomembnih primerih takšni dogovori ne obstajajo oziroma so po nepotrebnem okorni, zastareli ter Komisiji in/ali visokemu predstavniku preprečujejo, da bi v zadevah, ki so v pristojnosti EU, učinkovito nastopala v imenu EU. En tak primer je Organizacija za prehrano in kmetijstvo, kjer zastarele ureditve z državami članicami, ki niso v skladu s Pogodbama, spodkopavajo učinkovitost EU. EU bi zato morala **za vsak primer posebej nujno oceniti, ali njen status** v dani mednarodni organizaciji, skladu ali programu zahteva prilagoditev ali nadgradnjo v skladu s Pogodbama EU, in storiti vse potrebno za prilagoditev ali nadgradnjo.

(iii) **Financiranje večstranskega sistema**

Kar zadeva **financiranje** večstranskega sistema na svetovni, regionalni in nacionalni ravni, **pristop Ekipe Evropa**³⁶ omogoča **učinkovitejše izkoriščanje** skupnih prispevkov EU in držav članic v podporo izvajanju in v povezavi z izvajanjem dogovorjenih političnih prednostnih nalog ter večjo skladnost v mednarodnih forumih. EU bi morala še naprej jasno izražati, kaj pričakuje od svojih partneric, in bolje izkoristiti ta vzvod. To pomeni, da bi morala biti po potrebi pripravljena prilagoditi svoje financiranje posebnim večstranskim pobudam ali organizacijam v skladu z načinom izvajanja teh prednostnih nalog politike. Na splošno bi bilo treba zagotoviti prepoznavnost podpore EU.

(iv) **Prisotnost EU v večstranskih institucijah**

Kar zadeva **vodilne položaje v večstranskih organizacijah**, bi morala EU podpirati kandidate z najvišjimi strokovnimi, vodstvenimi, etičnimi in političnimi standardi. Hkrati sta nujno potrebna bolj usklajen in strateški pristop ter boljša izmenjava informacij, tudi s partnerji iz tretjih držav. To velja tudi za volitve v organe ZN, kot je Svet za človekove pravice. Posvetovanja v Svetu bi bilo treba okrepiti. Podobno bi si morala EU prizadevati za razvoj politike EU za izmenjavo in prisotnost osebja v mednarodnih organizacijah na vseh ravneh.

Ukrepi:

- *bolje se usklajevati z državami članicami v zvezi s kandidaturami za vodilne položaje in ključnimi volitvami v večstranskih organizacijah;*
- *bolje izkoriščati vzvod, ki ga predstavlja znatno financiranje večstranskih in regionalnih organizacij s sredstvi EU in držav članic, tudi prek pristopa Ekipe Evropa in bolj*

³⁵ Uredba Sveta (EU) 2020/1998 in Sklep Sveta (SZVP) 2020/1999 z dne 7. decembra 2020 o omejevalnih ukrepih proti hudim kršitvam in zlorabam človekovih pravic (UL L 410I, 7.12.20).

³⁶ Pristop „Ekipe Evropa“ temelji na prispevkih vseh institucij EU ter združuje sredstva, ki jih zberejo države članice EU in finančne institucije, pri čemer se spoštujejo pristojnosti EU in postopki odločanja, določeni v Pogodbah.

usklajenega sporočanja v upravnih organih agencij, skladov in programov ZN, da bi se učinkoviteje uresničevali vrednote in interesi Unije, med drugim tudi v zvezi z reformami navedenih organizacij;

- pojasniti ali nadgraditi pravni status ali pristojnosti EU v mednarodnih organizacijah, kadar je to potrebno in v skladu s Pogodbama;*
- dodatno okrepiti vlogo in prisotnost EU v upravnih organih agencij, skladov in programov ZN;*
- vzpostaviti močne usklajevalne mehanizme EU v mednarodnih finančnih institucijah z enotnim nastopanjem in prehodom na bolj usklajeno zunanje zastopanje;*
- povečati prepoznavnost prispevkov EU s skupnimi diskurzi, stališči in izjavami o resolucijah ZN ter si prizadevati za tesnejše usklajevanje z državami članicami glede prostovoljnih prispevkov za ZN;*
- povečati prepoznavnost vloge EU kot edine regionalne organizacije, ki je pogodbenica Konvencije ZN o pravicah invalidov;*
- izkoristiti evropske raziskave in inovacije, da se okrepi z dokazi podprta podlaga za oblikovanje večstranskih politik.*

(v) Zavezništva, partnerstva in regionalno sodelovanje

V vse bolj večpolnem in medsebojno odvisnem okolju je EU priznana kot stabilna in predvidljiva partnerica ter glasna zagovornica večstranskega sistema, ki temelji na pravilih.

Sedanje razmere zahtevajo **jasnejši in bolj opredeljen strateški pristop k sodelovanju z našimi mednarodnimi partnerji**. EU bi si morala prizadevati za takšna partnerstva ne le za uresničevanje svojih prednostnih nalog, temveč kot skupno prizadevanje za iskanje trajnostnih rešitev za svetovne izzive, ki temeljijo na pravni državi in ne na načelu najmočnejšega. EU mora razširiti svoje sodelovanje na svetovni ravni z izkoriščanjem možnosti za sodelovanje v večstranskih forumih, pri tem pa graditi na naslednjih načelih:

- Tesnejše sodelovanje s podobno mislečimi partnericami za zaščito univerzalnih načel in pravil.*** EU bo bolje usklajevala prizadevanja z vsemi zainteresiranimi partnerji pri zaščiti večstranskega pravnega reda³⁷, zlasti na področju demokracije, človekovih pravic in pravne države, vključno z možnostjo, da se tretje države uskladijo z izjavami EU v večstranskih organizacijah in forumih. Nujno bomo sodelovali s partnerji, ki delijo naše vrednote in načela, da bi okrepili demokratične institucije, se borili proti korupciji, avtoritarizmu in kršitvam človekovih pravic po vsem svetu ter spodbujali skupno agendo, ki temelji na demokraciji, človekovih pravicah, enakosti in pravni državi. V zvezi s tem prihod nove ameriške administracije ustvarja pozitiven zagon³⁸ in EU bi morala izkoristiti vse priložnosti za obnovitev odnosov med EU in ZDA ter ohraniti močne vezi, na primer z Združenim kraljestvom. V upravnih odborih mednarodnih finančnih institucij bomo uporabili tudi širitev držav članic EU v regionalne skupine kot priložnost za sistematično razvijanje skupnih ciljev z zainteresiranimi partnerji.

³⁷ Zavezništvo za multilateralizem in svetovno zavezništvo za krožno gospodarstvo in učinkovito rabo virov (Sklep Komisije C(2020)15) sta dobra primera takšnih političnih inovacij.

³⁸ Glej sporočilo z naslovom „Nova agenda EU-ZDA za globalne spremembe“, JOIN(2020) 22 final z dne 2. decembra 2020.

- **Tematsko sodelovanje in skupne pobude.** EU bo svoje globalno delovanje razširila na obravnavanje nadnacionalnih izzivov, kot so zdravje, varnostne grožnje, podnebne spremembe, izguba biotske raznovrstnosti ali druga področja skupnega interesa, kot so izobraževanje, mladina, znanost, tehnologija in inovacije³⁹. Motnje v dobavni verigi med pandemijo so pokazale, kako pomembne so pomorske poti za svetovno gospodarstvo. EU bo sodelovala s partnerji pri spodbujanju spoštovanja temeljnih načel pomorske plovbe, zaščite in varnosti ter zaščite oceanov.
- **Diverzifikacija partnerstev in sodelovanje z regionalnimi organizacijami.** EU bo bolj in bolj usklajeno strateško uporabljala svoje sodelovanje s tretjimi državami ter regionalnimi in podregionalnimi organizacijami, zlasti ko bo vzpostavljen strateški okvir ali mednarodni sporazum o mednarodnem sodelovanju. To velja za Afriško unijo (tudi v tristranskih formatih z ZN), pa tudi, če vzamemo le en primer, za članice Organizacije afriških, karibskih in pacifiških držav (OACPS), s katerimi potekajo skupna prizadevanja za krepitev multilateralizma. Bolj ko regionalne in svetovne organizacije sodelujejo, močnejši smo skupaj in trdnjši bo večstranski sistem. EU bo še naprej spodbujala regionalno sodelovanje prek ustreznih večstranskih regionalnih organizacij in večstranskih platform, kot so vzhodno partnerstvo, Unija za Sredozemlje in azijsko-evropsko srečanje (ASEM).
- **Sklepanje zavezništev za spodbujanje standardov in regulativnih pristopov.** EU bo razvila in izboljšala zavezništva v okviru mednarodnih organov za določanje standardov⁴⁰. Komisija bo pri preučevanju ali sprejemanju novih notranjih pobud z mednarodno razsežnostjo vzporedno sodelovala na mednarodni ravni. EU si bo na primer prizadevala za vzpostavitev koalicije podobno mislečih držav za na človeka osredotočeno upravljanje tehnologij umetne inteligence, ki bo temeljilo na pravilih. Predlagala bo zgodnje sodelovanje z zadevnimi partnerji v zvezi z mehanizmom za ogledno prilagoditev na mejah.

Preučiti bi bilo treba „netradicionalne“ koalicije in formate na podlagi izkušenj iz procesov, kot so srečanje ministrov EU, Kitajske in Kanade o podnebnih ukrepih, pariški mirovni forum in skupni vrh o finančah. Partnerstva med vladami, zasebnim sektorjem, civilno družbo, akademskimi krogi in znanstveno skupnostjo, ki vključujejo več deležnikov, so ključna za oblikovanje vključujočega multilateralizma in delujejo kot katalizator za reforme. EU je na primer sodelovala s koalicijo za inovacije na področju pripravljenosti na epidemije (CEPI) in pobudo GAVI za razvoj in distribucijo cepiv proti COVID-19.

Da bi EU olajšala oblikovanje zavezništev, bo dejavneje uporabljala svojo mrežo 140 delegacij EU v sodelovanju z veleposlaništvimi držav članic, da bi se zavzela za multilateralizem in mobilizirala podporo pobudam EU. To pomeni, da bo zagotovila večjo skladnost med svojo multilateralno in bilateralno diplomacijo, in sicer tako, da bo „multilateralizirala“ dvostransko sodelovanje in „bilateralizirala“ večstranski pristop. Večstransko razsežnost bi bilo treba bolj sistematično vključevati v vse politične dialoge EU s tretjimi državami, tj. od srečanj na vrhu do delovnih stikov. EU bo jasno pokazala, da od partneric pričakuje, da bodo skupne zaveze prenesle v prakso, ter bo v ta namen uporabila svojo mrežo in vzvode.

³⁹ Primeri tega pristopa vključujejo sodelovanje EU s Kitajsko na področju podnebnih sprememb in z Indijo na področju sončne energije, svetovno zavezništvo za krožno gospodarstvo in učinkovito rabo virov, koalicijo ambicioznih za naravo in ljudi ali Misijsko: inovativnost na področju čiste energije in zavezništvo za raziskovanje Atlantskega oceana.

⁴⁰ Na primer Mednarodna organizacija za standardizacijo, Mednarodna elektrotehniška komisija in Mednarodna telekomunikacijska zveza.

Poleg tega bo EU še okrepila svojo vlogo in vpliv v neformalnih večstranskih forumih, kot sta skupini **G20 in G7**, da bi povečala njune zmogljivosti za doseganje rezultatov, saj oblikujeta in krepita večstranski program ter zagotavljata odločen odziv na krize in konkretne rešitve za svetovne probleme. Takojšnja prednostna naloga je zagotoviti močno usklajevanje svetovne gospodarske in zdravstvene politike, ki bo pripomoglo k trajnostnemu, vključujočemu in odpornemu okrevanju. Leto 2021 bo pomembno v teh forumih, saj bo Italija predsedovala skupini G20, Združeno kraljestvo bo predsedovalo skupini G7, skupaj pa bosta gostili konferenco ZN o podnebnih spremembah (COP26). EU bo maja 2021 skupaj z Italijo vodila svetovni vrh o zdravju za okrepitev pripravljenosti na pandemijo.

Ukrepi:

- *spodbujati skupni program z zainteresiranimi partnerji, ki bo temeljil na demokraciji, človekovih pravicah, enakosti in pravni državi;*
- *podpirati nove vključujoče oblike večstranskega sodelovanja, kot so zavezništvo za multilateralizem, pariški mirovni forum in skupni vrh o finančah;*
- *zagotavljati sistematično spremljanje dvostranskih zavez s tretjimi državami za doseganje večstranskih ciljev;*
- *okrepiti vlogo regionalnih organizacij v sistemu ZN s predlaganjem letnega vrhunškega srečanja vodij regionalnih organizacij;*
- *pomagati partnerskim državam pri učinkovitejšem sodelovanju v večstranskem sistemu, vključno s krepitvijo zmogljivosti, izmenjavo znanja, usposabljanjem ali tesnim medinstitucionalnim sodelovanjem.*

(vi) Sodelovanje z večstranskimi institucijami

EU bo svoja partnerstva z večstranskimi organizacijami opredelila kot funkcijo njihovega usklajevanja z univerzalnimi agendami in interesi EU ter njihove sposobnosti za uresničevanje. EU in številne večstranske organizacije so naravna zaveznice. Obstajajo številne zgodbe o uspehu in področja, na katerih so ta partnerstva pripomogla k oblikovanju globalnega upravljanja, predvsem pa so vplivala na usklajevanje svetovne gospodarske in finančne politike, razvoj, humanitarni odziv, podnebne spremembe, okolje ter mir in varnost.

Večstranski akterji, zlasti organi ZN, so **ključni izvajalci** za zagotavljanje razvojne in humanitarne pomoči EU. Lahko imajo tudi pomembna **normativna pooblastila in pooblastila za določanje standardov**, kot velja za Program ZN za okolje v zvezi z okoljskimi sporazumi ali Mednarodno telekomunikacijsko zvezo pri določanju interoperabilnih in odprtih standardov interneta. Lahko so tudi pomembni **politični in strateški sogovorniki**, s katerimi se obravnavajo skupne prednostne naloge in strukturna vprašanja, na primer v okviru rednih dialogov na visoki ravni s Svetovno banko. Kar zadeva **ohranjanje in vzpostavljanje miru**, misije in operacije EU za krizno upravljanje ter mirovne operacije ZN, ki delujejo na istem operativnem območju, tesno sodelujejo in si medsebojno zagotavljajo strateško, logistično, zdravstveno in varnostno podporo.

Ključni element teh partnerstev bo vzpostavitev **političnih dialogov na visoki ravni**. EU si bo na primer prizadevala za okrepitev usklajevanja z ZN z rednimi srečanji voditeljev (vrhi EU-ZN), ki so podobna dobro uveljavljenim izmenjavam na visoki ravni z vodstvom institucij Bretton Woods. To delo bi bilo mogoče dopolniti z bolj rednim pregledom stanja na politični ravni na prednostnih področjih EU (npr. podnebje in okolje, digitalno področje, človekove pravice in razvoj) na podlagi obstoječih okvirov.

Začetek **novega finančnega cikla EU** in njenih inovativnih instrumentov, kot so finančna jamstva, lahko spodbudi tudi večstranske reforme in učinkovitost. V procesu načrtovanja programov v okviru novega instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje (NDICI) se bo EU v okviru pristopa, ki temelji na politikah, bolj osredotočila na to, kaj je mogoče storiti skupaj na državni, regionalni in večstranski ravni. Pristop Ekipe Evropa⁴¹ omogoča opredelitev skupnega programa ter povečanje financiranja EU in njenih držav članic, normativne moči in močne prisotnosti držav za sodelovanje s partnerskimi državami, večstranskimi organizacijami⁴² in drugimi partnerji v zvezi s skupnimi prednostnimi nalogami na državni, regionalni in večstranski ravni.

Da bi EU povečala učinkovitost svojega zunanjega delovanja, si bo prizadevala za **boljše uskladitev svojega financiranja z večstranskim sistemom z dogovorjenimi prednostnimi nalogami politike**, vključno s prednostnimi nalogami na področju razvojnega sodelovanja, pri čemer bo spoštovala merila za uradno razvojno pomoč in načela za učinkovitost razvojne pomoči. EU si bo tudi še naprej prizadevala za bolj strateški pristop h kakovostnemu prostovoljnemu financiranju ključnih skladov, programov in specializiranih agencij ZN ter drugih mednarodnih organizacij. Redno in strateško bo ocenjevala svoje financiranje ključnih večstranskih organizacij, mednarodnih finančnih institucij ter agencij, skladov in programov ZN, da bi opredelila in posodobila jasnejše prednostne naloge po posameznih subjektih, spremljala izvajanje in povečala njegovo prepoznavnost⁴³.

Ukrepi:

- vzpostaviti redni vrh EU-ZN;
- vzdrževati in dodatno krepiti letne strateške dialoge z glavnimi agencijami, skladi in programi ZN ter institucijami Bretton Woods;
- sistematično opredeliti interese in prednostne naloge EU v večstranskih organizacijah ter delovanje EU utemeljiti na njenih strateških interesih in prisotnosti v teh organizacijah, pa tudi na njihovih pooblastilih in potencialu za uresničevanje prednostnih nalog EU;
- vključiti ustrezne večstranske organizacije na podlagi prednostnih nalog, ki jih je EU opredelila v okviru pobud Ekipe Evropa na državni, regionalni in večstranski ravni.

IV. Zaključek

Mir in blaginja Evropske unije in njenih državljanov sta odvisna od miru in blaginje preostalega sveta ter zdravega planeta. Za doseg teh ciljev je bistven dobro delujoč, zanesljiv in učinkovit večstranski sistem.

EU lahko z večstranskim delovanjem, kadar je to mogoče, in s pripravljenostjo ukrepati samostojno, če je to potrebno, najboljše prispeva k izkoriščanju globalizacije⁴⁴. To je v središču naših prizadevanj za odprto strateško avtonomijo.

⁴¹ JOIN(2020) 11 final z dne 8. aprila 2020, Sporočilo o globalnem odzivu EU na pandemijo COVID-19.

⁴² Komisija v več večstranskih forumih (npr. MDS, Svetovna banka, multilateralne razvojne banke) zagotavlja znatno finančno podporo, čeprav ni delničarka. V teh primerih lahko pristop Ekipe Evropa okrepi učinek in vpliv EU v teh institucijah.

⁴³ Financiranje se ne bi smelo ocenjevati le v absolutnem smislu, ampak tudi sorazmerno. Regionalne organizacije za upravljanje ribištva na primer delujejo v okviru razmeroma skromnega proračuna, pri čemer EU največ prostovoljno prispeva k projektom.

⁴⁴ Razmislek Komisije o izkoriščanju globalizacije (COM(2017) 240 z dne 10. maja 2017).

Načela večstranskega sodelovanja EU:

- EU si bo prizadevala za **prenovljen na pravilih temelječ multilateralizem, ki bo služil svetovnemu upravljanju** ter interesom in vrednotam EU ter ostalega sveta.
- EU bo zagovarjala **univerzalne vrednote in mednarodno pravo**, vključno s človekovimi pravicami, ki so temelj sodelovanja med državami in narodi, ter spodbujala svetovne agende, kot so Agenda ZN za trajnostni razvoj do leta 2030 in njeni cilji trajnostnega razvoja ter Pariški sporazum.
- **EU bo uresničevala svoje strateške prednostne naloge**, zlasti na področjih, kot so človekove pravice, demokratične vrednote in pravna država, trajnostni razvoj in varnost ljudi, podnebje in varstvo okolja ter digitalne tehnologije, ter čim bolje izkoristila svoje politične, diplomatske in gospodarske vzvode za zaščito svojih interesov in spodbujanje svojih vrednot.
- EU bo spodbujala **reformo, uspešnost in učinkovitost večstranskega sistema ter resnično vključujoč multilateralizem**, v katerem sodelujejo vlade, civilna družba, zasebni sektor, akademski krogi in drugi deležniki.
- EU bo okrepila svojo **vodilno vlogo** in bolje izkoristila svojo sposobnost, da deluje kot svetovalka, poštena posrednica in povezovalka, poglobila bo **partnerstva in zavezništva** s tretjimi državami ter večstranskimi in regionalnimi organizacijami ter okrepila koalicije za ključne prednostne naloge.
- EU bo **največja zaveznica večstranskih partneric**, vendar bo zahtevala osredotočenost, ki bo spodbujala preobrazbo in resnično strateške odnose.
- EU bo zagotovila večjo **skladnost** med svojo večstransko in dvostransko diplomacijo ter bo delovala **usklajeno in enotno** v svetovnih forumih. V EU moramo **ukrepati skupaj, da bi bili skupaj uspešni**.

Komisija in visoki predstavnik pozivata Evropski parlament in Svet, naj potrdita pristop iz tega skupnega sporočila ter sodelujeta pri izvajanju in pregledu njegovih ukrepov.